

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/214168,Jozef-Unrug-dowodca-Marynarki-Wojennej-II-RP-w-latach-1925-1939.html>

01.03.2026, 23:34

Józef Unrug – dowódca Marynarki Wojennej II RP w latach 1925-1939

Żołnierz, który był Polakiem z wyboru. Był jednym z twórców Marynarki Wojennej II RP, w 1939 r. niezłomnym obrońcą polskiego Wybrzeża. Zaraz po kapitulacji otrzymał propozycję służby w niemieckiej flocie, ale z niej nie skorzystał. Choć doskonale znał język wroga, ku zdumieniu parlamentariuszy, zażądał tłumacza. To wtedy wypowiedział pamiętne słowa: „1 września zapomniałem, jak się mówi po niemiecku”. 7 października 1884 r. urodził się Józef Unrug.

[Marynarka wojenna](#)

07.10.2026

Urodził się w Brandenburgii koło Berlina, w rodzinie kultywującej polskie tradycje sięgające XVI w., kiedy to przodek rycerskiego rodu v. Unruh – Krzysztof I otrzymał polski indygenat i osiedlił się w Wielkopolsce. Józef kontynuował rodzinne rzemiosło wojskowe. Jego ojciec Tadeusz, w randze generała, służył w gwardii pruskiej.

Józef Unrug, do zakończenia I wojny światowej, walczył w marynarce wojennej Cesarstwa Niemieckiego jako dowódca flotylli i komendant szkoły okrętów podwodnych. Tuż po odzyskaniu niepodległości zrezygnował ze służby w niemieckiej marynarce i wraz z innymi polskimi żołnierzami, którzy walczyli dotąd po stronie zaborców, wrócił do Polski, by rozpocząć służbę w Wojsku Polskim. 19 maja 1919 r. zgłosił gotowość do służby w polskiej marynarce wojennej. Jako podwładny, a następnie wieloletni przyjaciel admirała Jerzego Świrskiego tworzył i odradzał polską flotę. W 1921 r. ożenił się z Zofią Unrug, państwo Unrugowie mieli jednego syna – Horacego (ur. w 1930). W 1925 r. został dowódcą Floty II RP.

W 1933 r. Józef otrzymał awans do stopnia kontradmirała, a tuż przed wybuchem II wojny światowej objął stanowisko dowódcy Floty i Obrony Wybrzeża. Ta część polskiej ziemi wraz z Hellem, broniona przez admirała Józefa Unruga i jego żołnierzy, była jednym z najdłużej utrzymujących się punktów oporu w trwającej kampanii wrześniowej. Jednak po poddaniu się Warszawy, wobec naporu wojsk niemieckich, złej sytuacji polskich wojsk lądowych i przede wszystkim w trosce o ludność cywilną, Józef Unrug – jako dowódca i żołnierz podjął najtrudniejszą decyzję o kapitulacji. 2 października 1939 r., o godz. 11.00. Hel zapisał się w historii jako ostatnia kapitulująca twierdza Wojska Polskiego.

Admirał Józef Unrug, wraz z innymi oficerami i uczestnikami walk na Helu, trafił do niewoli niemieckiej i został umieszczony w oficerskim obozie jenieckim. Tam doszło do heroicznego świadectwa wierności i odwagi. Na podejmowane przez Niemców próby porozumienia się w języku niemieckim admirał odpowiadał w języku polskim i w obecności polskiego świadka: „Jestem polskim oficerem i wyrzuciłem z pamięci język niemiecki 1 września 1939 roku”. Odrzucał również oferowane przez Niemców stanowiska w Kriegsmarine. W następnych latach przewożony był do siedmiu kolejnych obozów jenieckich. Tragiczne lata działań wojennych zakończyły się dla niego 29 kwietnia 1945 r., kiedy żołnierze amerykańscy wyzwolili niemiecki obóz Murnau w Bawarii.

Po zakończeniu II wojny światowej, w Wielkiej Brytanii, Józef Unrug brał udział w demobilizacji

Polskich Sił Zbrojnych. Został I zastępcą szefa Kierownictwa Marynarki Wojennej, a 2 września 1946 r. otrzymał awans do stopnia wiceadmirala. W styczniu 1947 r. został odznaczony Złotym Krzyżem Orderu Wojennego Virtuti Militari. Rząd brytyjski przyznał Józefowi Unrugowi emeryturę, jednakże on, solidaryzując się z setkami tysięcy polskich żołnierzy, walczących po stronie aliantów, którzy takich świadczeń nie otrzymali – odmówił jej przyjęcia. Nie mogąc wrócić do kraju, rządzonego przez komunistów, zdecydował się na emigrację.

W 1948 r. razem z żoną wyjechali do Maroka. Od 1958 r. Józef i Zofia przebywali w domu spokojnej starości dla byłych kombatanów i polskich uchodźców politycznych w Lailly-en-Val koło Orleanu we Francji. Admirał zmarł w roku 1973 we Francji. Jego żona odeszła w 1980 r. Oboje zostali pochowani na cmentarzu w Montrésor.

Jego marzenie, by zostać pochowanym wraz ze swoimi żołnierzami na gdyńskim Oksywiu spełniło się dopiero w 2018 r. m.in. dzięki Instytutowi Pamięci Narodowej.

- [W dniach 1-2 października 2018 r. w kościele garnizonowym pw. Matki Boskiej Częstochowskiej w Gdyni-Oksywiu odbyły się dwudniowe uroczystości pogrzebowe bohaterskiego dowódcy Obrony Wybrzeża 1939 r. Komitet organizacyjny współtworzył Instytut Pamięci Narodowej.](#)
- [Wernisaż wystawy Oddziałowego Biura Edukacji Narodowej IPN o. w Szczecinie „Admirał Józef Unrug, dowódca i wychowawca” – Szczecin, 15 października 2024](#)

Wiele materiałów, dotyczących Józefa Unruga i marynarki wojennej, jest dostępnych w portalu IPN przystanekhistoria.pl, na innych stronach Instytutu Pamięci Narodowej oraz na kanale IPNtv:

- Daniel Sieczkowski, [Proces komandorów. Krwawe lata Marynarki Wojennej](#)
- Olga Nowicka, [Stefan Półrul – marynarz, który miał nigdy nie wrócić do domu](#)
- Jarosław Wróblewski, [Czerwone mury krwawego Mokotowa](#)
- Kazimierz Krajewski, [Sprawa kapitana „Hala”. Historia jednego oszczerstwa i wielu jego skutków](#)
- Janusz Wróbel, [Wielki rejs „Daru Pomorza”](#)
- Janusz Wróbel, [Polska Marynarka Handlowa na wojennych szlakach \(1939-1945\)](#)
- Wystawa [„Ludzie Morza. Stalinowski Proces Komandorów z Dowództwa Polskiej Marynarki Wojennej”](#)
- Publikacja [„Sądownictwo w Marynarce Wojennej w latach 1945-1955”](#) autorki Heleny Kowalskiej.
[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Polskie wojsko

Biografie

Józef Unrug, zdjęcie z domeny publicznej